

1.1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Інформаційне суспільство – це глобальне суспільство, в якому обмін інформацією не буде мати ні часових, ні просторових, ні політичних кордонів, де відбувається взаємопроникнення культур, де кожному співтовариству відкриваються нові можливості для самоідентифікації й розвитку власної унікальної культури. Воно передбачає, з одного боку, різке зростання ролі знань та інформації, які стають важливим стратегічним ресурсом суспільства, забезпечують адекватний сьогоднішньому розвиток особистості, прискорений розвиток високотехнологічних галузей економіки, розбудову нашого життя, роботи і дозвілля, можливості організації всіх видів освіти, у тому числі й професійно-технічної, а з іншого – широкий доступ громадян до інформації, освіти, культурних надбань, сприятливі умови створення інформації і знань для кожного, доступ до них, користування й обмін ними, створення нових можливостей роботи й спілкування завдяки бурхливому розвитку і широкомасштабному впровадженню інформаційно-комунікативних технологій.

Отже, в інформаційному суспільстві головним джерелом існування і розвитку, основним ресурсом функціонування і рушійною силою прогресивних перетворень стануть знання та інформація, які накопичило і продовжуватиме здобувати і накопичувати людство та які будуть ефективно використовуватись практично всіма підсистемами суспільства для розв'язування своїх повсякденних і перспективних завдань. Одним із суб'єктів вирішення цієї проблеми є система професійно-технічної освіти, яка має створювати оптимальні умови для всебічного забезпечення інформаційних потреб і вдосконалення реалізації прав українських громадян у професійних і фахових знаннях та інформації.

Відповідно, інформаційне суспільство суттєво змінює традиційні уявлення про ПТО, яка в умовах бурхливого розвитку і глобального

поширення персональних комп'ютерних засобів, практично неосяжних масштабів Інтернет, науково-технічного рівня його комунікативних можливостей і сервісів має:

по-перше, створювати оптимальні умови для набування знань, інформації та актуалізації інтелектуального потенціалу людини, спочатку в процесі навчальної, а потім і професійної діяльності;

по-друге, забезпечувати комплексний та органічний розвиток особи як суб'єкта навчальної та майбутньої професійної діяльності;

по-третьє, створювати сприятливі умови для духовного та розумового збагачення кожного учня, нарощування національного людського капіталу як основи розвитку політичної, соціальної, економічної, гуманітарної, культурної та інших сфер суспільного життя, насамперед, в інтересах

підвищення добробуту громадян, забезпечення ефективності економіки та зміцнення державності.

Професійно-технічна освіта має сприяти досягненню **основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні**. Зокрема, таких:

створення постіндустріальної економіки в Україні шляхом прискореного впровадження новітніх інформаційно-комунікативних технологій в усі сфери суспільного життя, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;

широке застосування інформаційно-комунікативних технологій як інструменту для затвердження демократичних форм державного управління, удосконалення відносин між державою і громадянами, зміцнення демократичних інститутів, становлення електронної форми взаємодії між владою і громадянами;

забезпечення комп'ютерної грамотності населення, орієнтованої на виклики інформаційного суспільства, насамперед, шляхом створення освітньої системи, формування в суспільстві системи його цінностей і пріоритетів, які спрямовують і стимулюють його членів і суспільні підсистеми використовувати новітні інформаційно-комунікативні технології у формуванні особистості;

створення національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури та інтеграція її зі світовою інфраструктурою.

Отже, інформатизація українського суспільства передбачає випереджальну інформатизацію галузі професійно-технічної освіти, де, в основному, формується кадровий фундамент самої інформатизації як процесу і соціально-економічного явища, закладається майбутнє досягнень і розвитку суспільства в цілому. У зв'язку з цим її необхідно забезпечувати адекватними інформаційно-комунікативними технологіями в інтересах учнів та в межах концепції безперервної освіти для всіх. При цьому слід мати на увазі, що професійно-технічна освіта інформаційного суспільства істотно відрізняється від освіти індустріальної епохи своєю метою, методами та можливостями освітньої діяльності. Тому перед нею виникло складне двоєдине завдання: вона повинна осучаснюватися на основі новітніх технологій через широке впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікативних технологій, а також – формувати в молоді риси, необхідні для успішної самореалізації в інформаційному суспільстві після завершення навчання в системі ПТО.

Отже, **головна мета системи професійно-технічної освіти в інформаційному суспільстві** є багатофакторною і включає низку цілей, однією з яких є підготовка учнів системи ПТО до ефективної участі в побутовій, громадській і професійній життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Основні цілі професійно-технічної освіти: підвищення її якості; демократизація освіти; підвищення економічного, кадрового та

інтелектуального потенціалу в країні за рахунок зростання освітнього рівня населення; створення єдиного інформаційного простору системи професійно-технічної освіти; інформаційна інтеграція професійно-технічної освіти в національну систему освіти, а також у наукову, виробничу, соціально-громадську і культурну інфраструктуру світового суспільства.

Стратегічні завдання системи професійно-технічної освіти в інформаційному суспільстві:

наукове обґрунтування методології інформатизації системи професійно-технічної освіти в умовах інформаційного суспільства;

забезпечення навчання, виховання, фахової підготовки особи в системі професійно-технічної освіти для роботи в інформаційному суспільстві;

підготовка кадрів, здатних досягати поставлених масштабних цілей;

покращення якості освіти на основі широкого й ефективного застосування сучасних і перспективних ІКТ;

аналіз рівнів доцільного використання інформаційно-комунікаційних технологій у різних напрямках і для різних рівнів підготовки фахівців;

розробка комп'ютерних навчальних систем для системи професійно-технічної освіти;

створення системи стандартів інформаційно-комунікаційних технологій, розробка методик сертифікації програмних і технічних засобів навчання;

розвиток єдиної системи баз даних та інформаційних ресурсів в системі професійно-технічної освіти, забезпечення масового доступу до цієї системи усіх категорій користувачів.

Прикладні завдання системи ПТО в інформаційному суспільстві:

формування інфраструктури інформаційного суспільства в системі ПТО шляхом широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;

сприяння змінам системних властивостей ПТО, і, насамперед, з метою підвищеного сприймання інновацій, надання можливостей активного, цілеспрямованого використання світової інформаційної магістралі, нових можливостей впливу на освітню, наукову, професійну траєкторію, а разом з тим - і на історичний напрям розвитку цілей галузей виробництва та кожного фахівця зокрема;

забезпечення навчання, виховання, професійної підготовки особи в системі ПТО для роботи в інформаційному суспільстві;

упровадження в систему ПТО нових принципів викладання і вивчення інформатики, які мають забезпечити формування в майбутніх фахівців нових, сучасних уявлень про роль інформації та інформаційних процесів у природі та суспільстві;

інформатизація освітнього і управлінського процесів у системі ПТО, що є важливим резервом підвищення якості підготовки майбутніх робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів;

підготовка технологічних фахівців, здатних об'єктивно сприймати процеси технологізації сучасного життя в українському суспільстві і професійній діяльності, спрямовану на вивчення і застосування сучасних засобів і високих технологій (зокрема, інформаційно-комунікаційних, Інтернет, технологій дистанційної освіти як засобу нового типу навчальної діяльності);

забезпечення формування в людині технологічних способів мислення, технологічної спрямованості набутих знань;

сприяння безперервній освіті та освіті для дорослих, професійній перепідготовці, навчанню упродовж усього життя;

забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності суб'єктів ПТО, насамперед, шляхом створення системи ПТО, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості майбутнього фахівця;

підготовка випускника системи ПТО для роботи в інформаційному суспільстві тощо.

Для цього необхідно в організаційному, методичному, науковому та управлінському аспектах вирішити такі завдання:

організаційно, функціонально і структурно перебудувати систему професійно-технічної освіти;

опрацювати методи, засоби і технології оцінювання рівнів навчальних досягнень і професійної компетентності випускників ПТНЗ;

розробити концептуальні, теоретичні та методичні основи професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників для

пріоритетного розвитку галузей суспільних структур; забезпечити впродовж життя освіти різним категоріям дорослого населення;

обґрунтувати методи, засоби і технології підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів освіти (включаючи викладацькі, професорсько-викладацькі, наукові, а також кадри управління освітою, навчально-виховними закладами і науковими установами);

створити комп'ютерні мережі навчальних закладів, наукових установ і органів управління ПТО (зокрема, унормувати перелік сервісів та інтерфейсів користувачів, забезпечити рівний доступ до засобів і сервісів мереж, інтегрувати національні комп'ютерні мережі, локальні мережі навчальних закладів і наукових установ у глобальні комп'ютерні мережі єдиного інформаційного освітнього простору);

створити бази освітніх і наукових даних, забезпечити захист і рівний доступ до ресурсів цих баз, інтегрувати бази даних до єдиного інформаційного освітнього простору);

здійснити інформатизацію бібліотечної справи (зокрема, впровадження автоматизованих інформаційних бібліотечних систем та їх інформаційних баз, забезпечення захисту інформації та рівного доступу до сервісів цих систем і ресурсів даних баз, інтеграцію баз даних і систем в єдиний

інформаційний освітній простір);

створити системи мас-медіа, що пропонують освітні й науково-популярні програми;

затвердити економічні механізми і процеси господарювання, функціонування і розвитку ПТО (зокрема, інформаційно-аналітичних систем адміністративного управління освітою і наукою);

створити системи статистики (унормування ключових індикаторів, що відображають стан, характер функціонування і напрями планового розвитку мережі ПТНЗ, якісної і кількісної структури їх прийомів-випусків, іншої продукції систем ПТО, навчальних закладів і наукових установ, технології збирання і опрацювання даних, моніторингу освітньої діяльності, системи управління освітою на її різних організаційних рівнях).